

Разглеждайки статистическата практика като инженерна, т.е. като производствена дейност, проблемът за ефективността на тези изследвания заслужава по-сериозно внимание, отколкото това е ставало досега. Само като пример ще споменем, че дори при най-големите производители на статистически данни - държавните агенции - почти липсват конкретни показатели за измерване на ефективността. За цялостна система от такива (както това е в другите производства) изобщо не може да се говори. Едва напоследък Евростат постави задачата при провеждането на конкретни изследвания от статистическите агенции в европейските страни да се измерва ефективността с разходите на труд.

4.7. Базата, върху която се развива статистическата наука, е принципино различна от тази на конвенционалните инженерни науки. Докато в основата на последните лежат пряко физиката, химията и математиката, във фундамента на статистиката лежат директно философията (онтология и епистемология) и логиката на масовите явления, разбира се, и математическите изчислителни методи. Онтологията се занимава с теория на битието на най-общото ниво на познанието. Тя концептуализира и дефинира такива най-общии категории като: пространство - време, индивид, събитие, качество, количество (измеряемо и неизмеряемо), причина, следствие и т.н. С тези общи категории си служи и статистиката. Както вече изтъкнахме, проблемът е в това, че от Аристотел до наши дни тези категории са концептуализирани на основата на индивидуалния подход. И класическата онтология, и епистемологията боравят с индивидуумите, взети сами за себе си. В статистическото мислене обаче масовото явление се разглежда като нещо цяло. И своиствата на това цяло (на масовото явление) зависят само от разпределението на единиците в съвкупността. При масовите явления се борави с колективни единици. Налага се индивидуалният подход да се замени с колективен (съвкупностен). В граничния случай масовото явление може да съдържа и само една единица. Тогава влиза в правата си класическият индивидуален подход.

Не може да има съмнение, че на статистиката е нужна друга онтология - онтологията на масовите явления. Неколкократно беше подчертавано, че такава цялостна онтология още не е изградена - срещат се само отделни фрагменти от нея. Същото важи и за епистемологията и логиката на масовите явления. Пред науката за изследване на масовите явления се разкрива задачата за тяхното развитие. Учудващо е, че досега този въпрос не е бил поставян и все още не стои на дневен ред пред философите и логиците. Без съмнение това е една извънредно сложна задача и огромно предизвикателство. Тя предполага концептуализиране на категориалния апарат, на своиствата и отношенията, както и на закономерностите на познавателния процес в битието на масовите явления - една изцяло нова философия и логика.